

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ

FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES EVALUATION METHODS OF THE ENTERPRISE IN MODERN FUNCTIONING CONDITIONS

Вареник В.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних фінансів, обліку та оподаткування,
Університет імені Альфреда Нобеля

Хорошилов С.К.

студент,
Університет імені Альфреда Нобеля

Проаналізовано методики оцінки фінансових ресурсів підприємства. Сформовано методику оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства. Визначено етапи методики оцінки фінансових ресурсів підприємства. Визначено конкретний аналітичний інструментарій, що може бути використаний під час проведення оцінки фінансових ресурсів підприємства.

Ключові слова: фінансові ресурси, класифікація, оцінка фінансової рівноваги, фінансовий леверидж, управління фінансовими ресурсами підприємства.

Проанализированы существующие методики оценки финансового состояния предприятия. Сформирована методика оценки финансовых ресурсов издательско-полиграфического предприятия. Определены этапы методики оценки финансового состояния предприятия. Определен конкретный аналитический инструментарий, который может быть использован при проведении оценки финансовых ресурсов предприятия.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, классификация, оценка финансового равновесия, финансовый леверидж, управление финансовыми ресурсами предприятия.

Existing methods of financial resources evaluation of the enterprises are analyzed. The financial resources evaluation methods of publishing and printing enterprise is formed. Stages of method for financial resources evaluation of the enterprise are determined. Specific tools that can be used during the financial resources evaluation of the enterprise are identified.

Key words: financial resources, classification, evaluation, financial balance, financial leverage, management of financial resources of the enterprise.

Постановка проблеми. За теперішніх кризових умов функціонування суб'єкти господарювання всіх галузей економіки України надають все більшого значення питанням удосконалення механізмів управління діяльністю підприємств відповідно до сучасних викликів економічного простору. Важливе місце у системі менеджменту діяльності будь-якого підприємства сьогодні за наявності проблем фінансування поточної діяльності, збільшення питомої ваги дебіторської та кредиторської заборгованості, зменшення фінансової незалежності підприємств займає контрольна функція управління та її похідні, зокрема, оцінка й аналіз діяльності підприємства та його фінансового стану. Важливим етапом оцінки та аналізу фінансового стану підприємства є оцінка й аналіз саме його фінансових ресурсів.

На практиці велика кількість підприємств різних галузей економіки, зокрема, й видавничо-поліграфічної, використовує загально визнані методики оцінки фінансових ресурсів без урахування особливостей їхньої діяльності та галузевої специфіки. Такий стан питання підкреслює актуальність та доцільність удосконалення існуючих або обґрунтування нової методики оцінки фінансових ресурсів підприємств, що враховуватиме різні фактори, які здійснюють вплив на фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Крім цього, слушно зазначити, що сьогодні у видавничо-поліграфічній галузі України є певні проблеми, вирішення котрих потребує удосконалення підходів до побудови такої системи управління фінансовими ресурсами видавничо-поліграфічних підприємств, функ-

ціонування якої відповідатиме сучасним вимогам ринкового простору та реаліям здійснення діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні у спеціальній і науковій літературі питанням удосконалення існуючих або формування нової методики оцінки фінансових ресурсів підприємств з урахуванням особливостей їхньої діяльності та галузевої приналежності приділяється увага. Так, аналізуються основні методичні підходи до вирішення завдання оптимізації структури капіталу, висвітлюється їх значення у фінансово-господарській діяльності підприємницьких структур, досліджується механізм формування оптимальної структури джерел фінансування на підприємстві [1]; аналізуються та узагальнюються особливості використання сучасних методик оцінки вартості

фінансових ресурсів страхової компанії [2]; формується система показників для проведення аналізу фінансових можливостей розвитку підприємства [3]; за допомогою структурного аналізу, табличного та графічного методів оцінюється вплив галузевого фактора на структуру фінансових ресурсів суб'єктів господарювання України [4]; пропонуються заходи щодо покращення та уточнення прогнозування фінансового стану та результатів діяльності промислових підприємств України [5]; розглядаються методи планування та прогнозування обсягу фінансових ресурсів підприємства, зазначаються переваги та недоліки використання окремих методів [6], визначається доцільність дослідження проблеми оцінки фінансового стану підприємства в сучасних умовах розвитку економіки України [7] та ін.

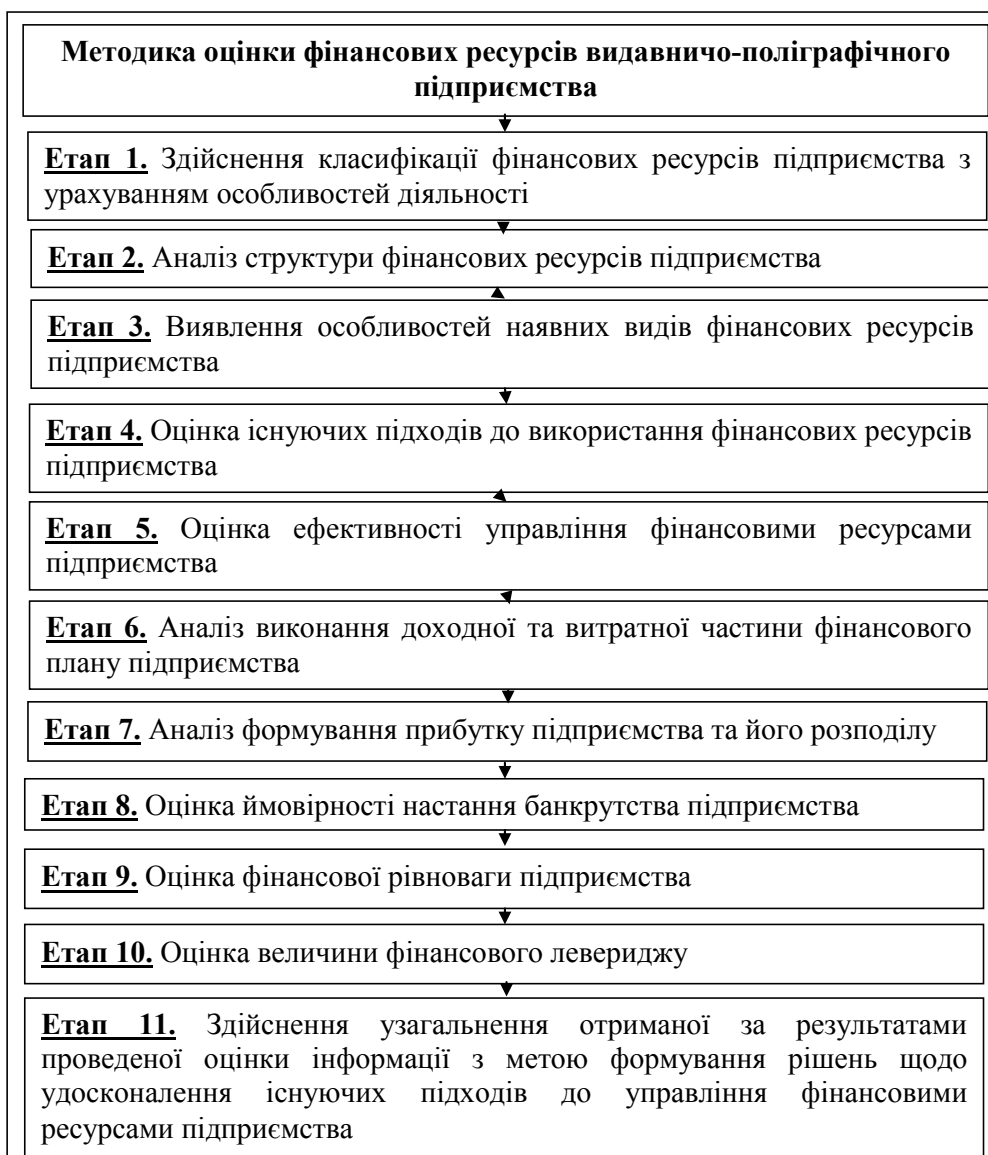

Рис. 1. Методика оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства

Постановка завдання. Для вирішення окресленого кола питань на основі узагальнення наявних в спеціальній та науковій літературі підходів до формування методики оцінки фінансових ресурсів підприємств за сучасних умов функціонування визначимо послідовність проведення оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства та змістове наповнення кожного з етапів методики.

Виклад основного матеріалу дослідження. У практичній діяльності більшості видавничо-поліграфічних підприємств України в процесі управління фінансовими ресурсами підприємства першим етапом є саме оцінка фінансових ресурсів, проведення якої передбачає:

- аналіз структури фінансових ресурсів підприємства;
- виявлення особливостей наявних видів фінансових ресурсів підприємства;
- аналіз підходів до використання та управління фінансовими ресурсами.

Для удосконалення системи управління фінансовими ресурсами видавничо-поліграфічного підприємства пропонується доповнити наявну методику оцінки фінансових ресурсів підприємства, що досліджується.

Узагальнено етапи методики оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства наведено на рис. 1.

На першому етапі оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства передбачається здійснення класифікації фінансових ресурсів підприємства з урахуванням особливостей діяльності (зокрема, і галузевих).

Можливі підходи до класифікації фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства, сформовані на основі аналізу спеціальної та наукової літератури, наведені у табл. 1, де сірим кольором виокремлено ті види фінансових ресурсів, які доповнені авторами дослідження.

Відповідно до здійсненої класифікації наявних фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства на другому етапі оцінки таких ресурсів необхідним є проведення аналізу їхньої структури.

З цією метою можливо застосувати вертикальний метод фінансового аналізу та провести оцінку фінансової стійкості підприємства задля встановлення надлишку або нестачі джерел формування фінансових ресурсів підприємства, що досліджується.

Таблиця 1

**Можливі до використання підходи до класифікації фінансових ресурсів
видавничо-поліграфічного підприємства**

Класифікаційна ознака	Види фінансових ресурсів
За напрямками залучення	– зовнішні; – внутрішні
За видами ресурсів підприємства	– необоротні активи; – оборотні активи; – необоротні активи, що утримуються для продажу, та групи вибуття
За видами господарської діяльності	– операційні; – інвестиційні; – фінансові
За джерелами формування	– власні; – позикові; – залучені
За матеріально-речовою формою	– грошові кошти та їх еквіваленти; – фінансові інструменти; – фінансові ресурси, перетворені у матеріальну форму
За об'єктами інвестування	– у фінансові інструменти; – у реальні інвестиційні об'єкти
За кругообігом ресурсів	– початкові; – накопичені
За призначенням	– для покриття фінансових зобов'язань; – для забезпечення розширеного відтворення; – для забезпечення господарських потреб; – для забезпечення соціальних потреб; – для забезпечення інших потреб підприємства
За терміном використання	– вкладені; – використані
За напрямками використання	– для поповнення фонду відшкодування; – для формування фонду споживання; – для формування фонду накопичення

На третьому етапі проведення оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства слушним є встановлення особливостей наявних видів фінансових ресурсів на основі проведеної класифікації та отриманих результатів щодо аналізу структури фінансових ресурсів підприємства, що досліджується. Іншими словами, третій етап пропонованої методики є узагальненням результатів перших двох етапів.

На четвертому етапі має проводитися оцінка існуючих підходів до використання фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства. Для цього необхідно проаналізувати напрями використання фінансових ресурсів підприємства. Такими напрямками можуть бути:

- здійснення витрат на виробництво та реалізацію продукції (товарів), надання послуг, виконання робіт;
- здійснення капітальних вкладень, покликаних привести до розширення виробництва шляхом його оновлення відповідно до сучасного рівня науково-технічного прогресу;
- здійснення фінансових вкладень в основні засоби та нематеріальні активи;
- здійснення інвестицій фінансових ресурсів підприємства у фінансові інструменти;
- формування фондів та резервів;
- здійснення благодійної та спонсорської допомоги та ін.

На п'ятому етапі методики оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства має проводитися оцінка ефективності здійснення управління такими ресурсами. При цьому слушно зазначити, що доцільно оцінити ефективність такого управління як з якісного, так і з кількісного боку.

Якісний бік управління фінансовими ресурсами підприємства може бути охарактеризований економічним та прибутковим використанням фінансових ресурсів за умов виконання виробничої програми, усіх видів договірних зобов'язань, забезпечення необхідного рівня якості видавничо-поліграфічної продукції підприємства, що досліджується. Крім того, необхідно оцінити ефективність роботи фінансових менеджерів підприємства.

Кількісна оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами видавничо-поліграфічного підприємства може здійснюватися з використанням інструментарію фінансового аналізу відповідно до наявних поточних цілей, які ставляться перед підсистемою управління фінансовими ресурсами підприємства.

Під час здійснення оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства за сучасних умов функціонування набувають актуальності питання аналізу руху грошових потоків за різними видами діяльності підприємства (зокрема, за операційною, фінансовою та інвестиційною). З цією метою доцільно застосувати інструментарій вертикального та горизон-

тального аналізу задля оцінки основних статей форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів».

Під час оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами видавничо-поліграфічного підприємства доцільно проводити аналіз за трьома напрямками, а саме:

- аналіз ефективності управління формуванням фінансових ресурсів;
- аналіз ефективності управління використанням фінансових ресурсів;
- аналіз ефективності управління структурою фінансових ресурсів.

За результатами проведення оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами видавничо-поліграфічного підприємства можливо:

- виявити та сформулювати проблеми або нереалізовані можливості, цілі і завдання управління фінансовими ресурсами;
- визначити альтернативні шляхи розв'язання наявних проблем;
- визначити з альтернативних найоптимальніше рішення.

Завдяки проведенню оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства можливо створити підґрунтя для розроблення нової або удосконалення існуючої фінансової стратегії розвитку, процес формування якої включає такі стадії, як:

- прогнозування та планування грошових потоків шляхом розроблення відповідних внутрішніх документів;
- затвердження та впровадження бюджетів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- контроль виконання бюджетів;
- коригування планів та бюджетів відповідно до зміни ендогенних та екзогенних умов функціонування підприємства.

Під час формування фінансової стратегії видавничо-поліграфічного підприємства його керівництво має особливу увагу приділити таким важливим аспектам, як:

- виявлення шляхів збільшення та прискорення формування вхідних грошових потоків підприємства;
- оптимізація формування вихідних грошових потоків підприємства з урахуванням тривалості операційного циклу підприємства та показників ділової активності;
- прогнозування та планування резерву ліквідності;
- виявлення напрямів зменшення фінансових ризиків діяльності підприємства.

На шостому етапі оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства пропонується здійснювати аналіз виконання доходної та витратної частини фінансового плану діяльності підприємства. Задля цього слушно використовувати інструментарій горизонтального аналізу показників фінансового плану, зокрема, проводити оцінку й аналіз показників доходів

від усіх видів діяльності підприємства, їхньої відповідності запланованим значенням. Щодо показників витрат слушно зазначити, що потребує детального аналізу структура собівартості видавничо-поліграфічної продукції, що випускається підприємством, а також видавничо-поліграфічних робіт та послуг, що виконуються та надаються. З цією метою також доцільно використати інструментарій факторного аналізу.

Сьомий етап методики оцінки фінансових ресурсів підприємства враховує результати шостого етапу та передбачає проведення оцінки виконання планових завдань із показників прибутку, виявлення причин відхилень від фінансових планів та проведення факторного аналізу прибутку. Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції може проводитися за окремими її видами з використанням прийому ланцюгових постановок із подальшим визначенням впливу різноманітних чинників. Загальновідомо, що на розмір прибутку впливає низка факторів: види і структура продукції, товарів, робіт, послуг; ціни та обсяги виробництва та реалізації (виконання, надання); собівартість продукції, товарів, робіт, послуг тощо.

Восьмий етап пропонованої методики передбачає здійснення оцінки ймовірності настання банкрутства видавничо-поліграфічного підприємства. За сучасних умов функціонування використання інструментарію оцінки ймовірності настання банкрутства під час оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства є актуальним, оскільки за сучасних умов функціонування все більша кількість підприємств стає банкрутами, а отже, задля попередження таких тенденцій та своєчасного здійснення санації діяльності підприємства слушно здійснити таку оцінку.

У теорії та практиці фінансового менеджменту використовується значна кількість багатфакторних моделей для оцінки ймовірності настання банкрутства підприємств. Найбільш уживаними є модель Альтмана, модель Спрінггейта та модель Ліса.

Дев'ятим етапом оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства є аналіз фінансової рівноваги, проведення якого передбачає перевірку відповідності правилам фінансування діяльності підприємства. Зокрема, здійснюється:

- оцінка дотримання умов золотого правила балансу;
- оцінка дотримання умов золотого правила фінансування;
- оцінка дотримання умов вертикальної структури капіталу.

Важливим етапом оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства за сучасних умов функціонування суб'єктів господарювання усіх галузей економіки України є визначення величини фінансового левериджу, використання якого на практиці дає змогу визначити шляхи оптимізації використання фінансових ресурсів підприємства.

Застосування фінансового левериджу дає змогу оптимізувати структуру капіталу підприємства, тобто досягти такого співвідношення між власним та позиковим капіталом, за існування якого можливе забезпечення найбільш ефективної пропорційності між доходністю підприємства та його фінансовою стійкістю.

Заключним етапом оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства, згідно з рис. 1, є здійснення узагальнення отриманої за результатами проведеної оцінки інформації з метою формування рішень щодо удосконалення наявних підходів до управління фінансовими ресурсами підприємства. На основі отриманої інформації керівництво підприємства зможе приймати зважені управлінські рішення щодо:

- формування фінансової стратегії розвитку підприємства;
- формування фінансових планів (тактичних та стратегічних) діяльності підприємства;
- обрання найбільш оптимальних напрямів використання фінансових ресурсів підприємства;
- визначення «вузьких» місць у діяльності підприємства стосовно фінансових потоків та фінансових ресурсів підприємства тощо.

Висновки. Отже, комплексна реалізація запропонованих етапів методики оцінки фінансових ресурсів видавничо-поліграфічного підприємства дасть змогу удосконалити існуючу систему управління фінансовими ресурсами підприємства та створити науково-практичне підґрунтя для прийняття зважених управлінських рішень щодо обрання подальших напрямів діяльності та розвитку підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Руденко М.І. Методика оцінки ефективності формування фінансових ресурсів підприємства та оптимізація їх структури / М.І. Руденко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2010. Випуск 18. Ч. II. С. 214–219.
2. Портянко Д.В. Сучасні методики оцінки вартості фінансових ресурсів страхових компаній та можливості їх використання в Україні / Д.В. Портянко, Т.А. Говорушко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія. Економічні науки. 2015. Випуск 10. Частина 4. С. 167–171.
3. Петряєва З. Ф. Аналітичне забезпечення оцінки фінансових ресурсів підприємства / З.Ф. Петряєва, Г.А. Іващенко, О.О. Петряєв // Економічний аналіз: збірник наукових праць. 2015. Том 19. № 2. С. 122–129.

4. Конєва Т.А. Аналіз структури фінансових ресурсів суб'єктів господарювання України / Т.А. Конєва // Наукові праці. Економіка. – Випуск 132. Том 145. С. 80–87.
5. Андросова О.Ф. Проблеми прогнозування фінансових звітів на промислових підприємствах України / О.Ф. Андросова, К.Г. Черномаз // Вісник Запорізького національного університету. 2013. № 4(20). С. 57–62.
6. Корольова-Казанська О.В. Обґрунтування обсягу фінансових ресурсів підприємства в системі стратегічного управління його розвитком / О.В. Корольова-Казанська // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=433>
7. Денисенко М.П. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств / М.П. Денисенко, О. В. Зазимко // Агросвіт. 2015. № 10. С. 56–61.